

EHDOTUS VALTIONEUVOSTON ASETUKSEKSI MAAKAASUN TOIMITUSTEN SELVITYKSESTÄ JA MITTAUKSESTA

Ehdotuksen tavoitteet

Ehdotuksessa esitetään annettavaksi valtioneuvoston asetus maakaasun toimitusten selvityksestä ja mittauksesta.

Maakaasumarkkinalaki (587/2018) avaa Suomen maakaasumarkkinat kilpailulle 1.1.2020 alkaen. Samanaikaisesti Suomi muodostaa yhteisen maakaasumarkkina-alueen Viron ja Latvian kanssa. Maakaasumarkkinoiden avaamisen yhteydessä Suomi luopuu maakaasun sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2003/55/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/73/EY (jäljempänä *maakaasudirektiivi*) 49 artiklan 1 kohdan mukaisista poikkeuksista ja alkaa soveltaa EU:n maakaasun sisämarkkinalainsäädäntöä kokonaisuudessaan. Maakaasudirektiivin ohella keskeiset maakaasun sisämarkkinasäännöt on annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 715/2009 maakaasunsiirtoverkkoihin pääsyä koskevista edellytyksistä ja asetuksen (EY) N:o 1775/2005 kumoamisesta (jäljempänä *EU:n maakaasuasetus*) sekä sen nojalla annetuissa komission asetuksissa.

Ehdotetulla valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset maakaasumarkkinoiden osapuolten tasevastuun järjestämisestä, maakaasun toimituksia koskevista ilmoituksista ja maakaasun toimittajan vaihtamisesta, taseselvityksestä sekä maakaasun toimitusten mittauksesta kilpailulle avattavilla maakaasumarkkinoilla. Asetusta sovellettaisiin myös maakaasujärjestelmään syötettyihin uusiutuvista energialähteistä peräisin oleviin kaasuihin ja muihin kaasuihin. Maakaasujärjestelmä eli maakaasun siirtoverkko ja siihen liitetyt jakeluverkot muodostaa integroidun kokonaisuuden, jossa verkon käyttäjien omistamat kaasuerät ja myös eri kaasut sekoittuvat toisiinsa. Maakaasujärjestelmään kuuluvat myös kaikki näihin verkkoihin liitetyt nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistot, uusiutuvista energialähteistä tuotetun kaasun tuotantolaitokset ja kaasuvälikkeet sekä kaasun käyttöpaikat. Maakaasujärjestelmä on tekniseltä luonteeltaan integroitu kokonaisuus. Alan yritykset ovat toiminnassaan toisistaan teknisesti riippuvaisia. Maakaasujärjestelmään syötetyn kaasun laadun täytyy täyttää järjestelmän edellyttämät vähimmäisvaatimukset. Maakaasujärjestelmässä kunkin siinä toimivan yrityksen toimenpiteet vaikuttavat tämän vuoksi myös muiden maakaasujärjestelmässä toimivien yritysten ja maakaasun käyttäjien toimintaan. Tämä edellyttää järjestelmän vaatimien teknisten tehtävien hoitovastuun järjestämistä sekä organisoitua tiedonvaihtoa maakaasumarkkinoiden osapuolten välillä. Yhtenäisillä säännöillä varmistettaisiin, että verkon käyttäjien kaasun syötöt ja otot sekä tehdyn kaasuerien kaupat kohdistetaan oikeille markkinaosapuolille. Yhtenäisillä säännöillä myös varmistettaisiin kulutetun kaasun ja käytettyjen siirto- ja jakelupalvelujen laskutuksen kohdistuminen oikeisiin markkinaosapuoliin ja oikeaan ajankohtaan. Maakaasumarkkinat toimivat tehokkaasti, kun markkinaosapuolet ovat velvollisia noudattamaan yhtenäisiä menettelytapoja markkinoilla toimiessaan.

Ehdotettu valtioneuvoston asetus täydentää EU:n maakaasun sisämarkkinalainsäädäntöä. Sen säännöksiä on tarkoitus soveltaa yhdessä EU:n maakaasun sisämarkkinalainsäädännön kanssa. EU:n maakaasuasetuksen lisäksi keskeinen samaa asiakokonaisuutta sääntelevä EU-säädös on komission asetus (EU) N:o 312/2014 kaasunsiirtoverkkojen tasehallintaa koskevan verkkosäännön vahvistamisesta.

Valtioneuvoston asetuksella pannaan täytäntöön maakaasudirektiivin sekä energiatehokkuudesta, direktiivien 2009/125/EY ja 2010/30/EU muuttamisesta sekä direktiivien 2004/8/EY ja 2006/32/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2012/27/EU eräitä säännöksiä.

Valtuutussäännökset valtioneuvoston asetuksen antamiseen sisältyvät maakaasumarkkinalain 17, 32, 57 ja 58 §:ään.

Yksityiskohtaiset perustelut

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. Soveltamisala

Pykälässä säädettäisiin asetuksen soveltamisalasta. Asetusta sovellettaisiin tasevas-
tuun täyttämiseen, maakaasun toimitusten selvittämiseen ja maakaasun toimitusten
mittaukseen maakaasujärjestelmässä ja asetusta ulotettaisiin soveltumaan maakaasun
lisäksi myös uusiutuvista energialähteistä peräisin olevaan kaasuun ja muuhun kaa-
suun, jota syötetään maakaasujärjestelmään kuuluvaan siirto- ja jakeluverkkoon.
Asetuksen soveltamisala olisi siten maakaasuverkkoon syötettävien kaasujen osalta
yhdennemukainen maakaasumarkkinalain kanssa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin lisäksi, että asetuksen säännöksiä uusiutuvista
energialähteistä peräisin olevan kaasun verkkoonsyötöstä ja syöttöpisteestä sovellet-
taisiin myös maakaasumarkkinalain 2 §:n 2 momentissa tarkoitetun muun kaasun, jo-
ta syötetään maakaasujärjestelmään kuuluvaan siirto- tai jakeluverkkoon, verkkoon-
syöttöön ja syöttöpisteeseen.

Maakaasujärjestelmällä tarkoitetaan yhteenliitettyä järjestelmää, johon maakaasua
voidaan syöttää, jossa sitä voidaan kuljettaa ja josta sitä voidaan ottaa käyttöön.
Maakaasujärjestelmän muodostavat maakaasun siirtoverkko ja siihen liitetty jakelu-
verkot. Maakaasujärjestelmään kuuluvat myös kaikki näihin verkkoihin liitetyt nes-
teytetyn maakaasun käsittelylaitteistot, uusiutuvista energialähteistä peräisin olevan
kaasun tuotantolaitokset ja kaasuvälikkeet sekä kaasun käyttöpaikat. Voimassa olevan
lainsäädännön mukaan Suomen maakaasujärjestelmä muodostaa oman syöttö- ja ot-
tojärjestelmänsä, mutta Suomi voi myös liittyä osaksi usean Euroopan unionin jäsen-
valtion muodostamaa alueellista syöttö- ja ottojärjestelmää.

Tällä hetkellä Suomessa on vain yksi maakaasujärjestelmä. Jatkossa on mahdollista,
että Suomeen syntyy nesteytetyn maakaasun terminaalien ympärille uusia alueellisia
maakaasujärjestelmiä.

Asetusta ei sovellettaisi maakaasujärjestelmän ulkopuolella sijaitseviin uusiutuvista
energialähteistä peräisin olevan kaasun tai muun kaasun tuotantolaitoksiin ja niihin
liittyviin kaasun jakeluverkkoihin, joissa ei siirretä maakaasua ja jotka siten eivät
kuulu maakaasumarkkinalain soveltamisalaan. Asetusta ei myöskään sovellettaisi
maakaasujärjestelmän ulkopuolella sijaitseviin nesteytetyn maakaasun käsittelylait-
teistojen yhteydessä oleviin maakaasuputkiin, mikäli näistä ei muodostu niin laajaa
maakaasuverkkoa, että sen olisi katsottava muodostavan oman maakaasujärjestel-
mänsä.

2 §. Määritelmät

Pykälässä säädettäisiin asetuksen soveltamisen kannalta tärkeiden käsitteiden sisäl-
löstä.

Pykälän 2 kohdan mukaan toimitussuhteella tarkoitettaisiin asetuksessa ensinnäkin
maakaasun toimitusta, jossa siirtokapasiteettia varaava tukkumarkkinaosapuoli toi-

mittaa asiakkaalleen kaiken tämän tarvitseman maakaasun, toiseksi maakaasun toimitusta, jossa siirtokapasiteettia varaava tukkumarkkinaosapuoli tasapainottaa asiakkaansa maakaasun hankinnan ja käytön erotuksen toimittamalla puuttuvan maakaasumäärän tai vastaanottamalla ylijäämän kunkin taseselvitysjakson aikana, sekä kolmanneksi uusiutuvista energialähteistä peräisin olevan kaasun tai maakaasumarkkinan 2 §:n 2 momentissa tarkoitetun muun kaasun toimitusta maakaasujärjestelmään siirtokapasiteettia varaavalle tukkumarkkinaosapuolelle. Toimitussuhteista, joita maakaasujärjestelmässä voidaan muodostaa, säädettäisiin 14 §:ssä. Määritelmässä mainituilla asiakkailla viitattaisiin 14 §:ssä tarkoitettuihin toimitussuhteiden vastapuoliin.

Pykälän 6 kohdan mukaan tukkumarkkinaosapuolella tarkoitettaisiin asetuksessa markkinaosapuolta, joka hankkii tai toimittaa maakaasua tukkumarkkinoilla ja varaa siirtoverkon siirtokapasiteettia, sekä markkinaosapuolta, joka hankkii tai toimittaa maakaasua tukkumarkkinoilla, mutta ei solmi kapasiteettisopimuksia siirtoverkonhaltijan kanssa eikä käy jälkimarkkinakauppaa siirtokapasiteetista. Siirtokapasiteettia varaavalla tukkumarkkinaosapuolella tarkoitettaisiin asetuksessa maakaasumarkkinoiden ns. shipper –markkinaosapuolta. Vastaavasti tukkumarkkinaosapuolella, joka ei solmi kapasiteettisopimuksia siirtoverkonhaltijan kanssa eikä käy jälkimarkkinakauppaa siirtokapasiteetista tarkoitettaisiin maakaasumarkkinoiden ns. trader –markkinaosapuolta.

3 §. Tasevastuuta, maakaasun toimitusten selvitystä ja maakaasun toimitusten mittausta koskeva sääntökäsikirja

Pykälässä säädettäisiin tasevastuuta, maakaasun toimitusten selvitystä ja maakaasun toimitusten mittausta koskevasta sääntökäsikirjasta. Sääntökäsikirjalla tarkoitettaisiin asetuksessa asiakirjaa, joka sisältäisi kuvauksen EU:n maakaasuasetukseen ja sen nojalla annettuihin komission asetuksiin perustuvasta tasehallinta- ja taseselvitysmallista ja siihen säädetyistä kansallisista mukautuksista sekä kansallisista maakaasun toimitusten mittausta koskevista säännöistä. Pykälässä säädettäisiin sääntökäsikirjan ylläpitovastuu järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle.

Ehdotetulla asetuksella siirryttäisiin maakaasukauppojen selvityksessä nykyistä yksityiskohtaisempaan ja monimutkaisempaan selvitysmenettelyyn. Tämä edellyttäisi nykyistä yksityiskohtaisempaa säännöstöä. Sääntökäsikirja säädettäisiin osaksi Suomen oikeusjärjestystä ehdotetulla asetuksella. Käsikirjan menettelyt sitoisivat siten verkonhaltijoita, nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistojen haltijoita ja maakaasumarkkinoiden osapuolia yleisesti edellyttäen, että unionin lainsäädännössä tai kansallisessa lainsäädännössä ei olisi annettu sääntökäsikirjasta poikkeavia säännöksiä. Maakaasumarkkinan 88 §:n mukaan Energiaviraston tehtävänä on valvoa maakaasumarkkinan ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista. Energiavirasto valvoisi sääntökäsikirjan menettelyjen noudattamista osana maakaasumarkkinalakiin perustuvaa normistoa. Sääntökäsikirjaan sisältyvät menettelytavat velvoittaisivat siten paitsi järjestelmävastaavaa siirtoverkonhaltijaa myös jakeluverkonhaltijoita ja maakaasujärjestelmässä toimivia markkinaosapuolia. Sääntökäsikirja olisi osa maakaasumarkkinan 29 §:n 2 momentissa tarkoitettuja järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan järjestelmävastuun toteuttamista koskevia ehtoja, joita tällä on oikeus asettaa maakaasujärjestelmän käyttämiselle. Tällaisia ehtoja koskevan sääntelyn mu-

kaisesti sääntökäsikirjaa voitaisiin soveltaa vasta sen jälkeen, kun Energiavirasto on sen vahvistanut. Käsikirjan vahvistamiseen sovellettaisiin sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain (590/2013) 10 §:ssä säädettyä menettelyä. Maakaasualan yrityksille tulisi varata asianmukainen aika sopeuttaa toimintansa sääntökäsikirjan muutoksiin. Sääntökäsikirjan muutokset tulisi laatia laajasti eri sidosryhmiä kuullen sekä huolehtien siitä, että osapuolille varataan riittävästi valmistautumisaikaa lausuntojen antamiseen.

Pykälässä säädettäisiin lisäksi, että sääntökäsikirja tulisi olla suomen- ja ruotsinkielellä. Tämä on perusteltua sen vuoksi, että käsikirja tulisi asetuksessa olevien viittausten vuoksi osaksi kansallista lainsäädäntöämme. Säädöksissä viitattavien standardien kielestä annetun lain (553/1989) 3 §:n mukaan viitattun standardin tulee olla pääsääntöisesti suomen- ja ruotsinkielellä.

4 §. Markkinaosapuolirekisteri

Pykälässä annettaisiin järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle tehtäväksi ylläpitää markkinaosapuolirekisteriä maakaasujärjestelmässä toimivista markkinaosapuolista, verkonhaltijoista ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistojen haltijoista. Markkinaosapuolirekisteriin rekisteröityminen olisi edellytyksenä maakaasujärjestelmässä toimimiselle. Toiminnanharjoittaja voisi rekisteröityä markkinaosapuoleksi useaan markkinarooliin. Osapuolen rekisteröityminen markkinaosapuolirekisteriin ei sisältäisi toiminnanharjoittajan laadullista arviointia, vaan sisältäisi ainoastaan maakaasumarkkinoilla toimimisen edellyttämät tiedot toiminnanharjoittajista ja heidän rooleistaan maakaasujärjestelmässä. Rekisteröitymisen edellytyksenä voisi kuitenkin olla maakaasumarkkinoilla toimimisen edellyttämien sopimusten tekeminen. Markkinaosapuoli vastaisi itse rekisteritietojen ajantasaisuudesta. Pykälässä säädettäisiin myös ne markkinaroolit, joihin toiminnanharjoittaja voisi rekisteröityä.

5 §. Käyttöpaikkarekisteri

Pykälässä säädettäisiin käyttöpaikkarekisteristä, johon rekisteröitäisiin keskitetysti maakaasujärjestelmän jakeluverkoissa sijaitsevat päivittäin luettavat ja ei-päivittäin luettavat käyttöpaikat, uusiutuvista energialähteistä peräisin olevan kaasun ja maakaasumarkkinalain 2 §:n 2 momentissa tarkoitetun muun kaasun syöttöpisteet ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistoista syötettävän kaasun syöttöpisteet. Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tehtävänä olisi ylläpitää käyttöpaikkarekisteriä.

Jakeluverkonhaltijalle annettaisiin tehtäväksi oman jakeluverkkonsa käyttöpaikkoja koskevien tietojen ja syöttöpisteiden käyttöpaikkatietojen ylläpito ja käyttöpaikkatietojen ilmoittaminen käyttöpaikkarekisteriin. Vähittäismyyjälle puolestaan annettaisiin tehtäväksi ilmoittaa tiedot käyttöpaikassa toimivasta siirtokapasiteettia varaavasta tukkumarkkinaosapuolesta ja määräaikaisen maakaasun myyntisopimuksensa päättymispäivämäärästä. Jakeluverkonhaltija voisi harkintansa mukaan jättää rekisteröimättä keskitettyyn käyttöpaikkarekisteriin ei-päivittäin luettavan käyttöpaikan, jossa maakaasua käytetään yksinomaan kotilouksien liesissä. Tällöin jakeluverkonhaltijan olisi ylläpidettävä erillistä käyttöpaikkarekisteriä jakeluverkossaan sijaitsevista ei-päivittäin luettavista käyttöpaikoista, joita ei ole rekisteröity käyttöpaikkarekisteriin.

Pykälässä eriteltäisiin käyttöpaikkaa koskevat käyttöpaikkatiedot, jotka käyttöpaikkarekisteriin tulisi kirjata. Tämän lisäksi pykälässä lueteltaisiin syöttöpistettä koskevat käyttöpaikkatiedot, jotka rekisteriin tulisi ilmoittaa. Käyttöpaikkatietoihin sekä syöttöpistettä koskeviin käyttöpaikkatietoihin luetaan käyttöpaikkanumero ja syöttöpistetunnus, käyttöpaikan ja syöttöpisteen osoite sekä teknisiä ja sopimustietoja.

Käyttöpaikkarekisterissä olevien tietojen luovuttaminen olisi oikeutettua vain tiedon saantiin oikeutetuille osapuolille. Käyttöpaikkarekisterissä olevien tietojen luovuttamisessa noudatettavista periaatteista säädettäisiin maakaasumarkkina-laissa ja muualla lainsäädännössä.

2 luku. Tasevastuu

6 §. Tasevastuun järjestäminen käyttöpaikassa

Pykälässä säädettäisiin tasevastuun järjestämisestä käyttöpaikassa. Siirtoverkon loppukäyttäjälle asetettaisiin tasevastuun järjestämiseksi velvoite perustaa toimitussuhde siirtokapasiteettia varaavaan tukkumarkkinaosapuoleen siirtoverkkoon liitetyn käyttöpaikkansa maakaasunkäyttöä varten. Loppukäyttäjällä voisi olla yksittäisessä käyttöpaikassa vain yksi toimitussuhde siirtokapasiteettia varaavan tukkumarkkinaosapuolen kanssa. Siirtoverkon loppukäyttäjä voisi myös itse rekisteröityä siirtokapasiteettia varaavaksi tukkumarkkinaosapuoleksi käyttöpaikkansa tasevastuun järjestämiseksi. Tässä tapauksessa loppukäyttäjä vastaisi itse päivittäin luettavan käyttöpaikkansa maakaasutaseesta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin jakeluverkon loppukäyttäjän tasevastuun järjestämisestä. Jakeluverkon loppukäyttäjällä tulisi jakeluverkkoon liitetystä käyttöpaikastaan olla joustava toimitussopimus vähittäismyyjän kanssa yksittäisen jakeluverkkoon liitetyn käyttöpaikkansa tasevastuun järjestämistä varten. Päivittäin luettavan käyttöpaikan loppukäyttäjä voisi myös itse rekisteröityä vähittäismyyjäksi tai siirtokapasiteettia varaavaksi tukkumarkkinaosapuoleksi käyttöpaikkansa tasevastuun järjestämiseksi. Tässä tapauksessa loppukäyttäjä vastaisi itse päivittäin luettavan käyttöpaikkansa maakaasutaseesta.

Loppukäyttäjällä, jolla on kaksi tai useampia käyttöpaikkoja siirto- tai jakeluverkossa, voisi olla näille käyttöpaikoille toimitussuhteita eri siirtokapasiteettia varaaviin tukkumarkkinaosapuoliin ja joustavia toimitussopimuksia eri vähittäismyyjien kanssa.

7 §. Tasevastuun järjestäminen uusiutuvista energianlähteistä peräisin olevan kaasun syöttöpisteessä

Pykälässä säädettäisiin tasevastuun järjestämisestä uusiutuvista energianlähteistä peräisin olevan kaasun syöttöpisteessä. Uusiutuvista energialähteistä peräisin olevan kaasun verkkoonsyöttäjälle asetettaisiin velvoite perustaa toimitussuhde siirtokapasiteettia varaavan tukkumarkkinaosapuolen kanssa maakaasuverkkoon liitetyn syöttöpisteensä kaasuntuotannon tasevastuun järjestämiseksi. Velvoite koskisi uusiutuvista energialähteistä peräisin olevan kaasun verkkoonsyöttöä maakaasujärjestelmään sekä siirtoverkon että jakeluverkon syöttöpisteissä. Jakeluverkkoon liittyneessä syöttöpisteessä toimivalla verkkoonsyöttäjällä olisi siten toimitussuhde suoraan siirtokapasiteettia varaavaan tukkumarkkinaosapuoleen, eikä verkkoonsyöttäjä siten tarvitsisi

toimitussopimusta vähittäismyyjän kanssa tasevastuunsa järjestämiseksi. Verkkoon-syöttäjä voisi myös itse rekisteröityä siirtokapasiteettia varaavaksi tukkumarkkina-osapuoleksi. Tässä tapauksessa verkkoon-syöttäjä vastaisi itse syöttöpisteensä maa-kaasutaseesta. Verkkoon-syöttäjällä, jolla on kaksi tai useampia syöttöpisteitä siirto-tai jakeluverkoissa, voisi olla näille syöttöpisteille toimitussuhteita eri siirtokapasi-teettia varaaviin tukkumarkkinaosapuoliin.

8 §. Tukkumarkkinaosapuolen tasevastuu

Tasevastuuta koskevalla sääntelyllä varmistettaisiin, että kaikelle kulutetulle maa-kaasulle löytyy toimittaja, joka on huolehtinut vastaavan maakaasumäärän hankin-nasta maakaasujärjestelmään. Pykälässä säädettäisiin tukkumarkkinaosapuolten tase-vastuusta. Pykälän säännöstä sovellettaisiin sekä siirtokapasiteettia varaaviin tukku-markkinaosapuoliin että tukkumarkkinaosapuoliin, jotka eivät solmi kapasiteettiso-pimuksia siirtoverkonhaltijan kanssa eivätkä käy jälkimarkkinakauppaa siirtokapasi-teetista. Vähittäismyyjän tasevastuusta säädettäisiin puolestaan 9 §:ssä.

Kaikille tukkumarkkinaosapuolille asetettaisiin tasevastuun täyttämiseksi velvoite rekisteröityä järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan ylläpitämään markkinaosa-puolirekisteriin tasevastaavaksi tai liittyä jäseneksi tasevastaavan taseryhmään. Tuk-kumarkkinaosapuoli voisi olla jäsenenä vain yhdessä taseryhmässä kerrallaan. Siirto-kapasiteettia varaavan tukkumarkkinaosapuolen toimitussuhteet olisi kytkettävä sa-maan taseryhmään. Sekä siirtokapasiteettia varaava tukkumarkkinaosapuoli että tuk-kumarkkinaosapuoli, joka ei solmi kapasiteettisopimuksia siirtoverkonhaltijan kanssa eikä käy jälkimarkkinakauppaa siirtokapasiteetista voisivat toimia tasevastaavina.

Tasevastaavan tehtäväksi täsmennettäisiin, että tasevastaavan velvollisuutena olisi tasapainottaa taseryhmänsä jäsenten yhteenlaskettu tasepoikkeama järjestelmävas-taavan siirtoverkonhaltijan tasapainottavalla toimituksella. Tasevastaavan olisi lisäksi ilmoitettava järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle taseryhmänsä jäsenenä ole-vat tukkumarkkinaosapuolet. Tasevastaavat voisivat yhdistää taseryhmänsä yhdiste-tyksi taseryhmäksi. Tällöin tasevastaavien yhdistetylle taseryhmälle olisi nimettävä tasapainotuksesta vastaava tasevastaava, joka tasapainottaisi yhdistetyn taseryhmän yhteenlasketun tasepoikkeaman järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tasapainot-tavalla toimituksella.

9 §. Vähittäismyyjän tasevastuu

Pykälässä säädettäisiin vähittäismyyjän velvoitteista tasevastuunsa täyttämiseksi. Vähittäismyyjän tulisi muodostaa toimitussuhde siirtokapasiteettia varaavaan tukku-markkinaosapuoleen jokaista sellaista päivittäin mitattavaa jakeluverkon käyttöpaik-kaa varten, johon vähittäismyyjä toimittaa maakaasua sopimukseen perustuen. Vähit-täismyyjä voisi nimetä jakeluverkossa toimitussuhteita yhdelle tai useammalle siirto-kapasiteettia varaavalle tukkumarkkinaosapuolelle. Tällöin siirtokapasiteettia varaa-vat tukkumarkkinaosapuolet voisivat kuulua myös eri taseryhmiin.

Toimitusvelvolliselle vähittäismyyjälle asetettaisiin velvoite muodostaa jäännöskulu-tuksen asiakassalkulle toimitussuhde siirtokapasiteettia varaavaan tukkumarkkina-osapuoleen vähittäismyyjän toimitusvelvollisuuden kattavalla maantieteellisellä toi-minta-alueella, jonka määrittää jakeluverkonhaltijan toiminta-alue. Jäännöskulutuk-

sen asiakassalkulla tarkoitettaisiin vähittäismyyjän joustavien toimitussopimusten muodostamaa kokonaisuutta, joka koostuu kysymyksessä olevan jakeluverkon loppukäyttäjien ei-päivittäin luettavista käyttöpaikoista, joihin vähittäismyyjällä on voimassa oleva myyntisopimus, sekä jakeluverkon häviöistä.

10 §. Jakeluverkonhaltijan tasevastuu

Pykälässä annettaisiin tarkentavat säännökset jakeluverkonhaltijan tasevastuusta. Pykälässä asetettaisiin jakeluverkonhaltijalle velvollisuus solmia joustava toimitussopimus jakeluverkon häviöiden kattamiseksi sen vähittäismyyjän kanssa, jolla on toimitusvelvollisuus jakeluverkonhaltijan toiminta-alueella. Jos jakeluverkon kaikki käyttöpaikat olisivat päivittäin luettavia käyttöpaikkoja, tulisi jakeluverkonhaltijalla olla jakeluverkon häviöiden kattamiseksi toimitussuhde joko siirtokapasiteettia varaavaan tukkumarkkinaosapuoleen tai vähittäismyyjään. Jakeluverkonhaltijalla olisi tällaisessa tilanteessa mahdollisuus kilpailuttaa jakeluhäviöiden hankintansa.

11 §. Nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltijan tasevastuu

Nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistosta maakaasujärjestelmään tapahtuvaa maakaasun syöttöä käsiteltäisiin yhdenmukaisesti yhteenliitännästä tapahtuvan maakaasun syötön kanssa. Siirtokapasiteettia varaavat tukkumarkkinaosapuolet tekisivät verkkoonsyötöstään järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle nominaatioilmoituksia 16 §:n mukaisesti. Nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltija ei siten toimisi verkkoonsyöttäjänä terminaalista verkkoonsyötetylle maakaasulle. Tätä menettelyä noudatettaisiin sekä siirtoverkon että jakeluverkon syöttöpisteissä.

Siirtokapasiteettia varaavien tukkumarkkinaosapuolien tekemien nominaatioiden määrä saattaa kuitenkin poiketa terminaalista toteutuneesta mitatusta verkkoonsyötöstä. Tästä poikkeamasta kantaisi tasevastuun nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltija. Pykälässä asetettaisiin nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltijalle velvoite solmia sopimus järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan kanssa nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistosta tapahtuvasta verkkoonsyötöstä tehtyjen nominaatioilmoitusten ja mitattujen määrien välisen poikkeaman tasapainottamiseksi. Nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltijan velvoite tehdä sopimus poikkeaman tasapainottamiseksi koskisi verkkoonsyöttöä maakaasujärjestelmään riippumatta siitä sijaitseeko nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston siirtoverkossa vai jakeluverkossa.

12 §. Verkonhaltijan oikeus toimituksen keskeytykseen

Pykälässä asetettaisiin siirtoverkonhaltijalle oikeus maakaasun siirron keskeytykseen tilanteessa, jossa osapuolella ei olisi toimitussuhdetta siirtokapasiteettia varaavaan tukkumarkkinaosapuoleen tai jos osapuolen siirtokapasiteettia varaavalle tukkumarkkinaosapuolelle ei ole nimetty tasevastaavaa. Jakeluverkossa jakeluverkonhaltija saisi keskeyttää maakaasun jakelun maakaasumarkkinoiden osapuolelle, jos loppukäyttäjällä ei ole 9 §:n edellyttämää joustavaa toimitussopimusta vähittäismyyjän kanssa taikka jos loppukäyttäjän vähittäismyyjällä tai jakeluverkon syöttöpisteessä toimivalla verkkoonsyöttäjällä ei olisi nimettyä siirtokapasiteettia varaavaa tukkumarkkinaosapuolta ja tasevastaavaa tämän luvun vaatimusten mukaisesti. Maakaasumarkkinoiden osapuoli ei olisi tällöin huolehtinut asetuksen mukaisesti tasevas-

tuustaan, eikä osapuolen kuluttamalla maakaasulle voitaisi osoittaa toimittajaa, joka vastaisi maakaasun hankinnasta. Säännöksellä varmistettaisiin, että tasevastuu toteutuu tämän luvun mukaisesti ja kaikki markkinatoimijat ovat järjestäneet vaadittavat toimitussuhteet tasevastaaviin siirron keskeytyksen uhalla.

Pykälän 2 momentin mukaan jakeluverkonhaltija ei kuitenkaan saisi keskeyttää loppukäyttäjän maakaasun jakelua sinä aikana, kun loppukäyttäjälle toimitetaan maakaasua maakaasumarkkinalain 79 §:ään perustuen. Maakaasumarkkinalain 79 § sääntelee maakaasun jakelun keskeyttämistä vähittäismyyjästä johtuvasta syystä. Säännöksen mukaan jakeluverkonhaltija ei saa keskeyttää maakaasun jakelua vähittäismyyjästä johtuvasta syystä, ennen kuin jakeluverkonhaltija on ilmoittanut loppukäyttäjälle maakaasun jakelun keskeyttämisestä ja sen syystä. Jakeluverkonhaltijan on huolehdittava siitä, että loppukäyttäjälle toimitetaan maakaasua vähintään kolmen viikon ajan ilmoituksen lähettämisestä. Edelleen jakeluverkonhaltija ei saa keskeyttää maakaasun toimitusta toimitusvelvollisuuden piirissä olevalle loppukäyttäjälle, ennen kuin Energiavirasto on lain 44 §:n nojalla määrännyt uuden vähittäismyyjän.

13 §. Tasevastuun täyttämistä koskevat menettelytavat

Tasevastuun täyttämistä koskevien menettelytapojen ja tiedonvaihdon osalta pykälässä asetettaisiin velvoite noudattaa sääntökäsikirjan voimassa olevaa version mukaista menettelyä, ellei unionin lainsäädännössä tai maakaasumarkkinalaissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä toisin säädettäisi. Sääntökäsikirja koostuisi Energiaviraston vahvistamista tasevastuusta, toimitusten selvitystä ja mittausta koskevista ehdoista ja menetelmistä, joiden osalta maakaasumarkkinalaissa on asetuksenantovaltuus.

3 luku. Maakaasun toimituksia koskevat ilmoitukset ja maakaasun toimittajan vaihtaminen

14 §. Toimitussuhteiden muodostaminen

Pykälässä säädettäisiin siirtokapasiteettia varaavien tukkumarkkinaosapuolten toimitussuhteista muiden maakaasumarkkinoiden osapuolten kanssa. Toimitussuhteella tarkoitettaisiin asetuksessa ensinnäkin maakaasun toimitusta, jossa siirtokapasiteettia varaava tukkumarkkinaosapuoli toimittaa asiakkaalleen kaiken tämän tarvitseman maakaasun, toiseksi maakaasun toimitusta, jossa siirtokapasiteettia varaava tukkumarkkinaosapuoli tasapainottaa asiakkaansa maakaasun hankinnan ja käytön erotuksen toimittamalla puuttuvan maakaasumäärän tai vastaanottamalla ylijäämän kunkin taseselvitysjakson aikana, sekä kolmanneksi uusiutuvista energialähteistä peräisin olevan kaasun toimitusta maakaasujärjestelmään siirtokapasiteettia varaavalle tukkumarkkinaosapuolelle. Käytännössä pykälässä tarkoitetuilla markkinaosapuolilla olisi tarve ja velvollisuus muodostaa toimitussuhde siirtokapasiteettia varaavaan tukkumarkkinaosapuoleen tasevastuusta johtuvien velvollisuuksien hoitamiseksi.

15 §. Markkinaosapuolten toimitussuhteita koskevat ilmoitukset

Pykälään ehdotetaan markkinaosapuolten toimitussuhteita koskevaa ilmoitusmenettelyä koskevaa säännöstä. Toimitussuhteen osapuolten olisi ilmoitettava järjestelmä- vastaavalle siirtoverkonhaltijalle toimitussuhteen alkamisesta ja päättymisestä. Vaik-

ka vastuu ilmoitusten tekemisestä olisi toimitussuhteen molemmilla osapuolilla, riittäisi yksi ilmoitus kustakin ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvasta tapahtumasta.

Pykälään sisällytettäisiin myös järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan velvoite ilmoittaa toimitussuhteen molemmille osapuolille osapuolten ilmoittaman uuden toimitussuhteen rekisteröinnistä ja päättyvän toimitussuhteen kirjaamisesta päättyneeksi. Järjestelmävastaava siirtoverkonhaltijan tehtävänä olisi pitää kirjaa olemassa olevista toimitussuhteista. Jos toimitussuhteen osapuolena toimiva siirtokapasiteettia varaava tukkumarkkinaosapuoli ei toimisi tasevastaavana, järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan olisi lisäksi ilmoitettava siirtokapasiteettia varaavan tukkumarkkinaosapuolen tasevastaavalle uuden toimitussuhteen rekisteröinnistä tämän taseryhmään. Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tulisi lisäksi ilmoittaa markkinaosapuolille, mikäli osapuolten ilmoittamaa toimitussuhdetta ei ole voitu rekisteröidä. Tällöin ilmoituksessa olisi mainittava syy, jonka vuoksi rekisteröintiä ei ole voitu tehdä. Menettelytavalla varmistettaisiin, että markkinaosapuolilla olisi kaikissa tilanteissa tasevastuun täyttämiseksi vaadittava voimassa oleva toimitussuhde ja, että mahdolliset toimitussuhteita koskevat virheilmoitukset tulisivat osapuolten tietoon viivytyksettä.

16 §. Nominaatio- ja kaupankäynti-ilmoitukset

Pykälässä säädettäisiin siirtokapasiteettia varaavalle tukkumarkkinaosapuolelle velvoite tehdä tarvittavat nominaatio- ja kaupankäynti-ilmoitukset järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle tehtyjen maakaasukauppojen ja maakaasutaseiden selvittämiseksi. Siirtokapasiteettia varaavaan tukkumarkkinaosapuolen olisi ilmoitettava vastapuolittain eriteltyt maakaasumäärät, jotka tukkumarkkinaosapuolen on tarkoitus kunakin kaasutoimituspäivän tuntina syöttää kussakin syöttöpisteessä maakaasujärjestelmään ja ottaa kussakin yhteenliitäntäpisteessä maakaasujärjestelmästä (*nominaatioilmoitus*). Nominaatioilmoitusten tekemistä edellytettäisiin aina Imatran syöttöpisteessä ja Balticconnectorin yhteenliitäntäpisteessä sekä nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistojen syöttöpisteissä tapahtuvista maakaasun syöttöistä maakaasujärjestelmään. Nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistosta maakaasujärjestelmään tapahtuvaa maakaasun syöttöä käsiteltäisiin siten yhdenmukaisesti yhteenliitäntäpisteestä tapahtuvan maakaasun syötön kanssa. Tätä menettelyä noudatettaisiin sekä siirtoverkon että jakeluverkon syöttöpisteissä. Lisäksi nominaatioilmoitusten tekemistä edellytettäisiin aina Balticconnectorin ottopisteessä tapahtuvista maakaasun ostoista eli maakaasumäärien siirroista Viron siirtoverkkoon.

Uusivista energialähteistä peräisin olevan kaasun syötöt selvitettäisiin sen sijaan lähtökohtaisesti mittauksiin perustuen. Velvoite nominaatioilmoitusten tekemiseen ei tämän vuoksi koskisi uusituvista energialähteistä peräisin olevan kaasun syöttöpistettä, ellei järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija olisi toisin nimenomaisesti päättänyt. Järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija voisi lisäksi edellyttää nominaatioilmoitusten tekemistä maakaasun ostoista ottovyöhykkeellä ja ottovyöhykkeen fyysisessä ottopisteessä, jos tähän olisi siirtoverkon käyttöön tai maakaasumarkkinoiden toimivuuteen liittyvä perusteltu syy. Näissä tapauksissa peruste nominaatioilmoitusten tekemiselle voisi olla esimerkiksi siirtoverkon kuormituksen hallinta.

Pykälässä toisessa momentissa säädettäisiin tasevastaavalle tai tämän valtuuttamalle taseryhmän jäsenelle velvoite toimittaa kaupankäynti-ilmoitukset taseryhmässä kaa-

sutoimituspäivänä tapahtuvista maakaasumäärien omistajanvaihdoksista. Kaasupörssissä solmittujen kauppojen kaupankäynti-ilmoitusten toimittamisesta vastaisi kaasupörssin kauppojen selvittäjä.

17 §. Vähittäismyyjän ilmoitukset jakeluverkon päivittäin luettavaan käyttöpaikkaan tapahtuvasta toimituksesta

Pykälässä säädettäisiin vähittäismyyjän ilmoitusvelvollisuudesta jakeluverkon päivittäin luettavaan käyttöpaikkaan tapahtuvasta toimituksesta. Vähittäismyyjän olisi ilmoitettava sekä järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle että jakeluverkonhaltijalle toimituksensa alkamisesta ja päättymisestä. Myyjänvaihtotilanteissa nykyisen vähittäismyyjän ei kuitenkaan tarvitsisi ilmoittaa toimituksensa päättymisestä, jos toimituksen päättymisen perusteena olisi uuden vähittäismyyjän ilmoitus oman toimituksensa alkamisesta kyseessä olevaan käyttöpaikkaan. Vähittäismyyjän olisi tehtävä ilmoitus myös siinä tapauksessa, että vähittäismyyjä tekisi uuden maakaasun myyntisopimuksen käyttöpaikkaan, johon vähittäismyyjä toimittaa jo ennestään maakaasua.

18 §. Verkonhaltijoiden ilmoitukset toimituksesta jakeluverkon päivittäin luettavaan käyttöpaikkaan

Pykälässä säädettäisiin maakaasun toimitusten alkamiseen liittyvistä verkonhaltijoiden ilmoitusvelvollisuuksista, jotka ovat tarpeen erityisesti myyjänvaihtotilanteissa. Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan olisi vastaanotettuaan 17 §:n 1 momentin mukaisen vähittäismyyjän ilmoituksen toimituksen alkamisesta jakeluverkon päivittäin luettavaan käyttöpaikkaan, ilmoitettava uudelle vähittäismyyjälle ja jakeluverkonhaltijalle, voidaanko vähittäismyyjän ilmoittama toimitus aloittaa käyttöpaikkaan. Toimitusta käyttöpaikkaan ei voitaisi aloittaa esimerkiksi silloin, kun käyttöpaikassa olisi voimassa vanhan vähittäismyyjän määräaikainen maakaasun myyntisopimus tai, kun uusi vähittäismyyjä ei olisi täyttänyt tasevastuuseen sisältyviä velvoitteitaan. Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan jakeluverkonhaltijalle tekemän ilmoituksen johdosta, jakeluverkonhaltijalle asetettaisiin velvoite rekisteröidä uusi vähittäismyyjä käyttöpaikkarekisteriin kyseisen käyttöpaikan vähittäismyyjäksi. Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan olisi vastaanotettuaan jakeluverkonhaltijan käyttöpaikan uutta vähittäismyyjää koskevan rekisteröinti-ilmoituksen, vahvistettava jakeluverkonhaltijalle vähittäismyyjän rekisteröiminen käyttöpaikan vähittäismyyjäksi sekä ilmoitettava nykyiselle vähittäismyyjälle tämän maakaasun myyntisopimuksen päättymisestä ja vahvistettava uudelle vähittäismyyjälle tämän myyntisopimuksen alkaminen.

19 §. Maakaasusopimusten alkaminen ja päättymisen jakeluverkon käyttöpaikassa

Pykälässä asetettaisiin jakeluverkon käyttöpaikkojen maakaasusopimusten alkamis- ja päättymisajankohdaksi kaasutoimituspäivän vaihde. Maakaasujärjestelmässä taseselvitysjaksona käytetään kaasutoimituspäivää. Tämän vuoksi on perusteltua säätää, että maakaasusopimukset, jotka koskevat maakaasun myyntiä tai jakelua jakeluverkon käyttöpaikkaan, alkavat ja päättyvät kaasutoimituspäivän vaihtuessa. Kaasutoimituspäivällä tarkoitetaan kaasunsiirtojärjestelmien kapasiteetinjakomekanismien verkkosäännön vahvistamisesta annetun komission asetuksen (EU) 2017/459 (*kapasiteetinjakomekanismien verkkosääntö*) mukaista kaasutoimituspäivää, jolla tarkoitetaan ajanjaksoa talviaikana kello 5:stä seuraavaan päivään kello 5:een UTC ja kesä-

aikana kello 4:stä seuraavaan päivään kello 4:een UTC. Kaasutoimituspäivä vaihtuu siten kello 7 Suomen aikaa.

20 §. Maakaasun toimittajan vaihtamisen toteuttamisaika

Pykälässä säädettäisiin määräajasta, jossa verkonhaltijoiden olisi viimeistään saatettava voimaan maakaasun toimittajan vaihto. Kysymyksessä on maakaasudirektiivin perustuva maksimiaika myyjänvaihdon voimaansattamiselle. Tavoitteena on, että myyjänvaihdolle luotaisiin Suomessa huomattavasti tätä nopeammat menettelytavat. Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan ja jakeluverkonhaltijan, jos asiakas on liittynyt jakeluverkkoon, on huolehdittava siitä, että uuden toimittajan maakaasun toimitus asiakkaalle voidaan aloittaa viimeistään kolmen viikon kuluessa siitä, kun uudesta toimituksesta on ilmoitettu järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle.

Maakaasun toimittajan vaihtaminen voi tietyissä tilanteissa kestää tosiasiallisesti kolmea viikkoa pitempäänkin. Tilanteessa, jossa toimittajan vaihtaminen edellyttää käyttöpaikan mittauslaitteiston vaihtamista etäluettavaksi mittauslaitteistoksi, on asetuksen 32 §:ssä säädetty jakeluverkonhaltijalle kolmen kuukauden pituinen määräaika mittauslaitteiston vaihtamiselle. Tällaisessa tapauksessa tämän pykälän mukainen kolmen viikon määräaika alkaa vasta uuden mittauslaitteiston järjestämisen jälkeen. Edellytyksenä tälle on kuitenkin, että tästä menettelystä on sovittu asiakkaan kanssa tämän maakaasusopimuksessa.

21 §. Maakaasun toimituksia koskeviin ilmoituksiin liittyvät menettelytavat

Maakaasun toimituksia koskevien ilmoitusvelvollisuuksien täyttämistä koskevien menettelytapojen ja tiedonvaihdon osalta pykälässä asetettaisiin velvoite noudattaa sääntökäsikirjan voimassa olevaa version mukaista menettelyä, ellei unionin lainsäädännössä tai maakaasumarkkina- laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä toisin säädettäisi. Sääntökäsikirja koostuisi Energiaviraston vahvistamista tasevastuuta, toimitusten selvitystä ja mittauksista koskevista ehdoista ja menetelmistä, joiden osalta maakaasumarkkina- laissa on asetuksenantovaltuus. Sääntökäsikirjassa määriteltäisiin esimerkiksi ilmoitusmenettelyjä koskevat määräajat sekä tiedonvaihdossa noudatettavien menetelmien yksityiskohdat.

4 luku. Taseselvitys.

Maakaasujärjestelmän määränjaosta annetaan säännökset komission asetuksessa (EU) N:o 312/2014 kaasunsiirtoverkkojen tasehallintaa koskevan verkkosäännön vahvistamisesta. Valtioneuvoston asetuksen 4 luvussa annettaisiin komission asetusta täydentävät säännökset taseselvityksestä. Säännökset koskisivat erityisesti jakeluverkoissa tehtävää taseselvitystä.

22 §. Jakeluverkoissa tehtävä taseselvitys

Ensimmäisessä momentissa säädettäisiin järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tehtävistä jakeluverkoissa tehtävän taseselvityksen osalta. Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan olisi tehtävä osapuolikohtainen taseselvitys kullekin maakaasumarkkinoiden osapuolelle tämä toimitussuhteista jakeluverkossa sijaitseviin päivit-
tään luettaviin käyttöpaikkoihin ja uusiutuvista energialähteistä peräisin olevan kaa-

sun syöttöpisteisiin sekä osapuolen ilmoittamasta verkkoonsyötöstä nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistosta peräisin olevan kaasun syöttöpisteessä. Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan olisi lisäksi määritettävä tase jakeluverkon jäännöskulutuksen asiakassalkulle. Jäännöskulutuksen määränä olisi tällöin rajapisteessä siirretyn maakaasun määrän ja edellä säädetyllä tavalla jakeluverkossa osapuolikohtaisesti taseselvitetyt maakaasun määrän erotus taseselvitysjakson aikana. Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tehtävänä olisi lisäksi muuntaa jakeluverkossa mitatut kaasumäärät energiaksi. Muuntamisessa olisi käytettävä jakeluverkonhaltijan ilmoittamia kaasutoimituspäiväkohtaisia lämpöarvoja, jos jakeluverkossa on uusiutuvista energialähteistä peräisin olevan kaasun syöttöpiste tai -pisteitä taikka syöttöpiste nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistosta. Jäännöskulutukseen sisältyvän kulutuksen selvittämisestä vastaisi jakeluverkonhaltija.

Pykälän toisessa momentissa säädettäisiin jäännöskulutuksen asiakassalkun häviöistä. Jakeluverkon häviöt sisältyisivät jäännöskulutuksen asiakassalkkuun. Jos jäännöskulutuksen asiakassalkkuun kuuluisi myös ei-päivittäin luettavia käyttöpaikkoja, jakeluverkonhaltijan olisi määritettävä jakeluverkon häviöt jälkikäteen kullekin kaasuukaudelle. Jakeluverkon häviöiksi katsottaisiin tällöin lopullisen taseselvityksen mukaisen jäännöskulutuksen määrän ja ei-päivittäin luettaville käyttöpaikoille määritetyn kulutuksen erotus kyseisen kaasuukauden aikana.

23 §. Selvitysalue jakeluverkoissa tehtävässä taseselvityksessä

Pykälässä säädettäisiin taseselvityksessä käytettävästä selvitysalueesta jakeluverkossa. Jakeluverkoissa taseselvitysalueena toimisi olemassa olevan käytännön mukaisesti jakeluverkonhaltijan jakeluverkko. Sellaisessa maakaasuverkon kohdassa, jossa maakaasu siirtyisi siirtoverkosta jakeluverkkoon tai jakeluverkosta toiseen jakeluverkkoon, säädettäisiin velvoite rajapistemittauksen asentamisesta. Rajapistemittauksen järjestäminen kuuluisi siirtoverkossa järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan vastuulle. Vastuu mahdollisista jakeluverkkojen välisistä rajapistemittauksista voisi kuulua jommallekummalle jakeluverkonhaltijalle. Jos jakeluverkossa olisi yksi tai useampia uusiutuvista energialähteistä peräisin olevan kaasun syöttöpisteitä taikka syöttöpiste nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistosta, jakeluverkonhaltija voisi jakaa jakeluverkon mittausalueisiin, joille jakeluverkonhaltija määrittäisi laskennallisesti kaasutoimituspäiväkohtaisen lämpöarvon. Jakeluverkon jako maantieteellisiin mittausalueisiin varmistaisi, että alueilla, joilla kaasun laatu poikkeaa putkikaasusta, putkikaasuun sekoittuvan kaasun vaikutukset jakeluverkossa olevan kaasun laatuun ja lämpöarvoon otettaisiin huomioon maakaasun toimituksessa.

24 §. Jakeluverkonhaltijan mittaustietoja koskevat ilmoitukset

Pykälään ehdotetaan menettelytapaa, jonka mukaan jakeluverkonhaltijan olisi ilmoitettava taseselvitystä ja laskutusta varten järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle jakeluverkon päivittäin luettavien käyttöpaikkojen, uusiutuvista energialähteistä peräisin olevan kaasun syöttöpisteiden ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistosta peräisin olevan kaasun syöttöpisteiden validoidut tuntikohtaiset mittaustiedot sekä jakeluverkon mittausalueiden validoidut kaasutoimituspäiväkohtaiset lämpöarvot.

Lisäksi jakeluverkonhaltijan olisi ilmoitettava jakeluverkon ei-päivittäin luettavien käyttöpaikkojen mittaustiedot tasevastuun täyttämistä ja laskutusta varten vähittäismyyjälle, jolla on toimitusvelvollisuus jakeluverkonhaltijan toiminta-alueella. Vähittäismyyjälle tulisi ilmoittaa myös ei-päivittäin luettavan käyttöpaikan muuttamisesta päivittäin luettavaksi. Ilmoitukseen tulisi liittää myös muutosajankohdan mittaustieto laskutuksen mahdollistamiseksi.

25 §. Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan ilmoitukset selvitetystä toimituksista jakeluverkoissa

Pykälässä säädettäisiin järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan ilmoitusvelvollisuudesta jakeluverkossa selvitettyjen toimitusten osalta. Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan olisi ilmoitettava jakeluverkonhaltijalle rajapistemittaustiedot kyseisen jakeluverkon rajamittauspisteissä taseselvityksen tekemiseksi.

Toisessa momentissa säädettäisiin järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan velvollisuudesta ilmoittaa vähittäismyyjän laskutusta varten kaasutoimituspäiväkohtaiset kulutustiedot energiamäärinä edeltävän kaasukuukauden ajalta jokaisen päivittäin luettavan käyttöpaikan osalta, johon vähittäismyyjä toimittaa maakaasua.

Kolmannessa momentissa järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle asetettaisiin velvoite ilmoittaa jakeluverkonhaltijalle tämän laskutusta varten edeltävän kaasukuukauden energiamäärinä validoidut kaasutoimituspäiväkohtaiset kulutustiedot käyttöpaikkakohtaisesti päivittäin luettavista käyttöpaikoista, uusiutuvista energialähteistä peräisin olevan kaasun ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaittaistosta syötetyn kaasun verkkoonsyöttöjen määrät, osapuolten nesteytetyn maakaasun käsittelylaittaistosta syöttöpisteessä ilmoittamat verkkoonsyötöt sekä jäännöskulutuksen määrät.

26 §. Lopullinen taseselvitys maakaasujärjestelmässä

Pykälässä annettaisiin komission asetusta täydentävät säännökset maakaasujärjestelmän lopullisesta taseselvityksestä ja sen aikataulusta. Säännöksessä asetettaisiin järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle velvoite ilmoittaa kaasukuukautta seuraavan kaasukuukauden kuudenteen kaasutoimituspäivään kello 10 mennessä tasevastaville validoituihin mittaustietoihin perustuvat lopullisen taseselvityksen tulokset kaasukuukauden kaikilta kaasutoimituspäiviltä ja tukkumarkkinaosapuolille tämän toimitussuhteisiin, nominaatioilmoituksiin ja kaupankäynti-ilmoituksiin perustuvia maakaasumääriä koskevat taseselvitystiedot kaasukuukauden kaikilta kaasutoimituspäiviltä.

Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijalle asetettaisiin velvoite tehdä tehtävä tasevirheiden korjauslaskenta kunkin kaasukuukauden osalta kaksi kertaa. Velvoite koskisi siirtokapasiteettia varaavien tukkumarkkinaosapuolten, siirtoverkon loppukäyttäjien, vähittäismyyjien, uusiutuvista energialähteistä peräisin olevan kaasun verkkoonsyöttäjien ja järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan välisiä tasevirheitä. Ensimmäinen korjauslaskenta olisi tehtävä kolmantena kaasukuukautena toimituskuukauden jälkeen ja toinen korjauslaskenta toimituskuukautta seuraavan kalenterivuoden huhtikuussa kaikille edeltävän kalenterivuoden 12 toimituskuukaudelle. Sen

jälkeen markkinaosapuolten välisiä tasevirheitä voitaisiin korjata ainoastaan osapuolten kahdenvälisellä sopimuksella. Järjestelmävastaavalla siirtoverkonhaltijalla olisi lisäksi poikkeuksellisessa tilanteessa oikeus tehdä poikkeuskorjauslaskenta ensimmäisen tai toisen korjauslaskennan jälkeen, jos se olisi tarpeen taseen korjaamiseksi.

Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan olisi ilmoitettava tasevirheen korjauslaskennan tulokset markkinaosapuolille näiden välistä korjauslaskutusta varten. Lopullisen taseselvityksen tuloksia ei kuitenkaan muutettaisi korjauslaskutuksen seurauksena, vaan kyseessä olisi ainoastaan rahallinen korvaus.

27 §. Taseselvityksessä noudatettavat menettelytavat

Taseselvityksessä noudatettavien menettelytapojen ja tiedonvaihdon osalta pykälässä asetettaisiin velvoite noudattaa sääntökäsikirjan voimassa olevaa version mukaista menettelyä, ellei unionin lainsäädännössä tai maakaasumarkkina- tai sen nojalla annetuissa säännöksissä toisin säädetäisi. Sääntökäsikirja koostuisi Energiaviraston vahvistamista tasevastuuta, toimitusten selvitystä ja mittausta koskevista ehdoista ja menetelmistä, joiden osalta maakaasumarkkina- tai sen nojalla on asetuksenantovaltuus. Sääntökäsikirjassa määriteltäisiin esimerkiksi taseselvitystä ja ilmoitusmenettelyjä koskevat määräajat sekä tiedonvaihdossa noudatettavien menetelmien yksityiskohdat.

28 §. Maakaasumarkkinoiden osapuolten täydentävät velvoitteet taseselvityksessä

Pykälässä säädetäisiin maakaasumarkkinoiden osapuolelle velvollisuus pyynnöstä ilmoittaa järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle ja jakeluverkonhaltijalle maakaasun verkkoonsyöttöä ja hankintaa sekä maakaasun käyttöä ja toimitusta koskevia tietoja, jos tiedon saaminen on perusteltua taseselvityksen tai toisen osapuolen tasevastuun täyttämisen kannalta. Jakeluverkonhaltija ja nesteytetyn maakaasun käsitteilylaitteiston haltija olisivat lisäksi velvollisia avustamaan järjestelmävastaavaa siirtoverkonhaltijaa virheellisten taseselvitystietojen korjaamisessa, jos maakaasujärjestelmän taseselvityksen tekeminen sitä edellyttää. Säännöksellä taattaisiin taseselvityksen sujuvuus ja maakaasutaseiden oikeellisuus.

5 luku. Maakaasun toimitusten mittaus

29 §. Siirtoverkon käyttöpaikan varustaminen mittauslaitteistolla

Maakaasunkäyttöpaikat varustettaisiin jatkossa pääsääntöisesti päivittäin luettavilla laitteistoilla, joissa on etäluentaominaisuus. Ehdotuksen taustalla on maakaasumarkkinoiden avautuminen kilpailulle, joka edellyttää parempaa tiedonvaihtoa markkina-toimijoiden kesken. Ehdotettu mittausjärjestelmä mahdollistaisi mittauslaitteistojen integroinnin osaksi etäluenta- ja mittausjärjestelmiä, joiden toimivuus ja hyödynämien edellyttäisivät teknisesti yhteensopivia mittauslaitteistoja. Mittauspalvelu olisi kokonaisuudessaan verkkomonopolin viranomaissääntelyn piirissä. Maakaasumarkkinain 17 §:n mukaan verkonhaltija voisi hankkia mittauspalvelun tuottamisen myös ulkopuoliselta mittauspalvelun tarjoajalta.

Siirtoverkonhaltijalle nykyisin kuuluvia maakaasun toimituksen mittaukseen liittyviä yleisiä tehtäviä ehdotetaan täsmennettävän siten, että mittausvaatimukset vastaisivat avointen maakaasumarkkinoiden vaatimuksia ja että mittaus edistäisi säästäväistä

maakaasun käyttöä sekä maakaasun käytön ohjausmahdollisuuksia hyödyntämistä. Tavoitteena on, että jatkossa siirtoverkon käyttöpaikat varustettaisiin lähtökohtaisesti aina etäluettavilla mittauslaitteistoilla, jotka mahdollistavat maakaasun hankinnan kilpailuttamisen. Pykälässä säädettäisiin maakaasunkulutuksen mittaus pakolliseksi siirtoverkossa siten, että siirtoverkonhaltijalle asetettaisiin velvoite varustaa maakaasun käyttöpaikka etäluettavalla mittauslaitteistolla. Tällä säännöksellä mittausvaatimus ulotettaisiin myös sellaisiin kiinteistön sisäisiin maakaasun kulutuskohteisiin, joihin myydään maakaasua maakaasuverkon kautta. Tällaiset siirtoverkon tasolla olevat pääsääntöisesti kiinteistön sisäiset tai kiinteistöryhmän sisäiset kohteet tulisivat mittausvelvoitteen piiriin, mikäli maakaasuliittymän takana oleviin kulutuskohteisiin myydään maakaasua maakaasuverkon kautta. Tämä mahdollistaisi maakaasun hankinnan kilpailuttamisen näissä kohteissa. Velvoite ei kuitenkaan koskisi tilannetta, jossa kiinteistönhaltija toimittaa maakaasua kiinteistön tai kiinteistöryhmän käyttöön. Ehdotuksella pyritään varmistamaan, että siirtoverkonhaltija huomioisi asiakkaiden maakaasun hankinnan kilpailuttamismahdollisuuden, energiatehokkuusnäkökulman ja asiakkaiden maakaasun kulutuksen ohjaustarpeet nykyistä tehokkaammin mittauspalveluiden tarjonnassa.

Asetuksen 36 §:ään ehdotetaan lisäksi siirtymäsäännöstä, jonka mukaan asetuksen voimaantuloajankohtana muulla kuin etäluettavalla mittauslaitteistolla varustettua käyttöpaikkaa ei tarvitsisi asetuksen voimaantulon johdosta varustaa etäluettavalla mittauslaitteistolla.

30 §. Jakeluverkon käyttöpaikan varustaminen mittauslaitteistolla

Maakaasunkäyttöpaikat varustettaisiin jatkossa pääsääntöisesti päivittäin luettavilla laitteistoilla, joissa on etäluentaominaisuus. Ehdotuksen taustalla on maakaasumarkkinoiden avautuminen kilpailulle, joka edellyttää parempaa tiedonvaihtoa markkina-toimijoiden kesken. Ehdotettu mittausjärjestelmä mahdollistaisi mittauslaitteistojen integroinnin osaksi etäluentajärjestelmiä, joiden toimivuus ja hyödyntämien edellyttäisivät teknisesti yhteensopivia mittauslaitteistoja. Mittauspalvelu olisi kokonaisuudessaan verkkomonopolin viranomaisvalvonnan piirissä. Maakaasumarkkinain 17 §:n mukaan verkonhaltija voisi hankkia mittauspalvelun tuottamisen myös ulkopuoliselta mittauspalvelun tarjoajalta.

Jakeluverkonhaltijoille kuuluvia maakaasun toimituksen mittaukseen liittyviä yleisiä tehtäviä ehdotetaan muutettavaksi siten, että mittausvaatimukset vastaisivat avointen maakaasumarkkinoiden vaatimuksia ja että mittaus edistäisi säästäväistä maakaasun käyttöä sekä maakaasun käytön ohjausmahdollisuuksia hyödyntämistä. Tavoitteena on, että jatkossa myös jakeluverkon käyttöpaikat varustettaisiin lähtökohtaisesti etäluettavilla mittauslaitteistoilla, jotka mahdollistavat maakaasun hankinnan kilpailuttamisen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin maakaasun kulutuksen mittaus pakolliseksi jakeluverkoissa siten, että jakeluverkonhaltijalle asetettaisiin velvoite varustaa maakaasun käyttöpaikka pääsääntöisesti etäluettavalla mittauslaitteistolla. Nykyinen lainsäädäntö ei edellytä etäluentaa eikä pienten kulutuskohteiden varustamista mittauslaitteistolla. Säännös edellyttäisi lisäksi, ettei etäluettavalla mittauslaitteistolla varustettua päivittäin luettavaa jakeluverkon käyttöpaikkaa voisi muuttaa enää vanhanaikaisemmaksi ilman etäluentaominaisuutta olevaksi ei-päivittäin luettavaksi käyttöpaikaksi. Näin varmistettaisiin, ettei jakeluverkonhaltija voisi sulkea maakaasun

sun hankinnan kilpailuttamismahdollisuuden ulkopuolelle sellaista asiakasta, jonka käyttöpaikka on jo varustettu hankinnan kilpailuttamisen edellytyksenä olevalla mittauslaitteistolla.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin poikkeuksesta 1 momentin pääsääntöön. Jakeluverkonhaltija voisi tietyissä yksittäistapauksissa varustaa käyttöpaikan mittauslaitteistolla, jossa ei ole etäluentaominaisuutta. Vaatimuksesta voitaisiin poiketa tilanteissa, joissa jakeluverkonhaltija arvioisi, että käyttöpaikan varustaminen etäluentaominaisuuden sisältävällä mittauslaitteistolla ei ole pitkän aikavälin säästömahdollisuudet ottaen huomioon kustannustehokasta. Jakeluverkonhaltijan päätös voisi koskea tällöin samanaikaisesti myös useaa käyttöpaikkaa. Koska maakaasun hankinnan kilpailuttaminen edellyttää etäluettavaa mittauslaitteistoa, olisi jakeluverkonhaltijan tällaisessakin tilanteessa tarjottava asiakkaalleen vaihtoehtona myös päivittäin luettavan käyttöpaikan mittauslaitteistoa. Asiakkaalla olisi siten halutessaan aina oikeus saada etäluettava mittauslaitteisto käyttöpaikkaansa. Säännöksellä varmistettaisiin, että mittauksesta perittävät maksut eivät nousisi kohtuuttomiksi asiakkaan etäluettavalla mittauksella ja sen tarjoamalla kilpailutusmahdollisuudella saavuttamiin hyötyihin nähden.

Asetuksen 36 §:ään ehdotetaan lisäksi siirtymäsäännöstä, jonka mukaan asetuksen voimaantuloajankohtana mittaroimatonta käyttöpaikkaa ei tarvitsisi asetuksen voimaantulon johdosta varustaa pykälässä tarkoitetuilla mittauslaitteistoilla.

31 §. Maakaasuverkkoon kaasua syöttävän laitteiston varustaminen mittauslaitteistolla

Pykälään ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan verkonhaltijalle asetettaisiin velvoite varustaa maakaasuverkkoon liittynyt nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteisto ja uusiutuvista energialähteistä peräisin olevan kaasun syöttöpiste maakaasun määrää, lämpöarvoa ja laatua mittaavalla etäluettavalla mittauslaitteistolla. Ehdotuksen lähtökohtana olisi nykyisin voimassa oleva käytäntö, johon perustuen nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteisto ja uusiutuvista energialähteistä peräisin olevaa kaasua maakaasuverkkoon syöttävä laitteisto, tulisi varustaa erillisellä mittauslaitteistolla.

32 §. Jakeluverkossa erillisestä tilauksesta tarjottavat mittauslaitteistot

Pykälässä säädettäisiin jakeluverkonhaltijalle velvoite tarjota maakaasun loppukäyttäjälle tai vähittäismyyjälle tämän erillisestä tilauksesta etäluettava mittauslaitteisto loppukäyttäjän tai vähittäismyyjän asiakkaan käyttöön. Verkon käyttäjällä tulisi olla mahdollisuus muuttaa kulutuskohteensa päivittäin luettavaksi käyttöpaikaksi, jotta tämä pääsisi verkkoon maakaasumarkkinalain 16 §:n mukaisesti ja kilpailuttamaan maakaasun hankintansa. Edellytyksenä kuitenkin olisi, että verkon käyttäjä korvaisi maakaasumarkkinalain 36 §:n mukaisesti jakeluverkonhaltijalle aiheuttamansa kohtuulliset mittauskustannukset.

Ehdotuksessa verkonhaltijalle varattaisiin kolmen kuukauden aika etäluettavan mittauslaitteiston asentamiseksi kohteessa, joka ei ole etäluettavan mittaroinnin piirissä. Aikaraja lasketaan siitä, kun loppukäyttäjä tai vähittäismyyjä on tilannut mainitun mittauslaitteiston jakeluverkonhaltijalta.

33 §. Mittauslaitteiston lukeminen maakaasuverkossa

Pykälässä annettaisiin säännökset mittauslaitteistojen lukemisesta maakaasuverkoissa. Ehdotuksen tavoitteena on saattaa maakaasun käytön mittausta sekä mittaustietojen hyödyntämistä koskeva toiminta maakaasuverkoissa vastaamaan sekä maakaasumarkkinoiden avaamisen vaatimuksiin sekä aikaisempaa paremmin energiatehokkuustavoitteiden sekä erityisesti energiatehokkuusdirektiiviin sisältyvien energiansäästötavoitteiden toteuttamista. Tavoitteena on pyrkiä hyödyntämään asennettavia etäluettavia mittauslaitteistoja mahdollisimman tehokkaasti.

Edelliseen perustuen esitetään, että etäluettavalla mittarilla varustetun maakaasun käyttöpaikan mittauslaitteisto olisi luettava vähintään kerran vuorokaudessa. Muu mittauslaitteisto kuin päivittäin luettava mittauslaitteisto tulisi puolestaan lukea vähintään neljä kertaa vuodessa. Näistä yksi luentakerta vuodessa kuuluisi jakeluverkonhaltijan vastuulle, kolme muuta luentakertaa voitaisiin perustaa asiakkaan ilmoittamiin lukemiin. Jos käyttöpaikkaan tällöin siirretään maakaasua yksinomaan ruoanvalmistukseen, mittauslaitteisto olisi luettava kuitenkin vähintään kerran vuodessa. Verkonhaltijalla olisi oikeus arvioida käyttöpaikan maakaasunkulutus aikaisempaan maakaasunkulutukseen perustuen, jos mittauslaitteisto olisi sijoitettu paikkaan, johon verkonhaltijalla ei ole pääsyä, eikä asiakas olisi toimittanut verkonhaltijan asettamassa kohtuullisessa määräajassa lukemaa verkonhaltijan sitä häneltä tiedusteltua. Jakeluverkonhaltijan tulisi julkaista menetelmä, jota se soveltaa käyttöpaikan maakaasunkulutuksen arvioinnissa.

34 §. Kiinteistön sisäiseen maakaasuverkkoon kuuluvan mittauslaitteiston lukeminen

Pykälään sisällytettäisiin säännökset kiinteistön sisäiseen maakaasuverkkoon kuuluvien mittauslaitteistojen lukemisesta. Pykälään ehdotetaan säännöstä asiakkaan oikeudesta omaa sähkönkulutustaan koskevan tiedon hyödyntämiseen. Kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäiseen maakaasuverkkoon kuuluvan mittauslaitteiston lukemiseen sovellettaisiin soveltuvien osin, mitä 33 §:ssä säädetään jakeluverkkoon liitetyn maakaasunkäyttöpaikan mittauslaitteiston lukemisesta ja mitä maakaasumarkkinalain 19 §:ssä säädetään loppukäyttäjän oikeudesta omaa maakaasunkulutustaan koskevan tiedon hyödyntämiseen. Loppukäyttäjällä olisi oikeus saada käyttöönsä tiedot hallinnassaan olevan huoneiston mitatusta maakaasun kulutuksesta myös siinä tapauksessa, että maakaasun oston laskutus ei hänen osaltaan perustu mitattuun maakaasun kulutukseen.

7 luku. Voimaantulo.

35 §. Voimaantulo

Pykälä sisältäisi asetuksen voimaantulosäännöksen. Asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti maakaasumarkkinoiden vapauttamista koskevien maakaasumarkkinalain säännösten kanssa 1 päivänä tammikuuta 2020. Asetuksella kumottaisiin valtioneuvoston asetus maakaasumarkkinoista (622/2000) sekä kauppa- ja teollisuusministeriön asetus maakaasukauppoja koskevasta tiedonvaihdosta ja tasehallinnasta (974/2000).

36 §. Maakaasuverkon mittauslaitteistoja koskeva siirtymäsäännös

Pykälä sisältäisi maakaasuverkkojen mittauslaitteistoille säädettäviä vaatimuksia koskevat siirtymäsäännökset. Verkonhaltijat voisivat ehdotetun säännöksen perusteella poiketa pykälässä viitatuista uusista mittausvaatimuksista sellaisissa käyttöpaikoissa, joiden mittarointi ei täytä asetuksen voimaantuloajankohtana siirtymäsäännöksessä viitattuja asetuksen mittausvaatimuksia.

Pykälän 1 momentin mukaan jakeluverkonhaltija voisi poiketa vaatimuksesta varustaa jakeluverkon käyttöpaikka mittauslaitteistolla, jos jakeluverkon käyttöpaikkaa ei ole asetuksen voimaan tullessa varustettu mittauslaitteistolla ja käyttöpaikkaan siirretään maakaasua yksinomaan käytettäväksi ruoanvalmistuksessa. Jakeluverkonhaltija voisi lisäksi poiketa vaatimuksesta varustaa jakeluverkon käyttöpaikka mittauslaitteistolla, jossa on etäluentaominaisuus, jos jakeluverkon käyttöpaikka on asetuksen voimaan tullessa varustettu mittauslaitteistolla, jossa ei ole tällaista ominaisuutta. Ehdotuksella taattaisiin se, ettei jakeluverkonhaltijoille asetettaisi maakaasumarkkinoiden avautumisen seurauksena velvoitteita, jotka eivät pitkän aikavälin energiansäästömahdollisuuden huomioon ottaen ole kustannustehokkaita. Loppukäyttäjällä olisi kuitenkin aina oikeus pyytää 32 §:n mukaisesti etäluentaominaisuudella varustettua mittauslaitteistoa voidakseen vaihtaa maakaasun vähittäismyyjäänsä. Pykälän 2 momentin mukaan verkonhaltija voisi lisäksi poiketa 29 §:n ja 30 §:n 1 momentin vaatimuksesta varustaa maakaasuverkon käyttöpaikka mittauslaitteistolla, jossa on etäluentaominaisuus, jos käyttöpaikka on asetuksen voimaan tullessa varustettu mittauslaitteistolla, jossa ei ole tällaista ominaisuutta. Pykälää sovellettaisiin sekä siirtoverkonhaltijaan että jakeluverkonhaltijaan.

Siirtymäsäännöksen mahdollistama poikkeus päättyisi, kun käyttöpaikkaan asennettaisiin asetuksen vaatimukset täyttävä mittauslaitteisto ja maakaasumarkkinalain 18 §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa.

Ehdotuksen vaikutukset

Vaikutukset maakaasumarkkinoihin

Vuoden 2017 maakaasumarkkinalaissa säädetään, että Balticconnector -kaasuputken valmistuessa Suomessa luovutaan maakaasumarkkinadirektiivin poikkeuksista ja avataan kaasumarkkinat kokonaan kilpailulle vuoden 2020 alusta lähtien. Maakaasumarkkinalakiin perustuen otetaan käyttöön kaasun markkinapaikat ja sisämarkkinasäännöt. Tähän saakka Suomessa ei ole kehittynyt kilpailuun perustuvien maakaasumarkkinoiden rakenteita, koska maakaasun siirtoa ei ole aiemmin avattu kilpaileville maakaasun toimituksille. Avointen markkinoiden edellyttämät markkinarakenteet joudutaan luomaan ennen kuin maakaasun toimitusten kilpailu tulee mahdolliseksi. Toistaiseksi markkinoilta puuttuvat virtuaalisen kauppapaikan edellyttämät toiminnot, tasapainotusmarkkinat, maakaasutaseiden selvitys sekä siirtokapasiteetin jakamisen ja pullonkaulojen hallinnan menettelytavat. Myös maakaasun toimitusten mittaus perustuu edelleen monilta osin yhden toimittajan malliin perustuviin ratkaisuihin. Jäljempänä kuvatut vaikutukset perustuvat vuonna 2017 annettuun maakaasumarkkinalakiin. Vaikutusarviointi on esitetty hallituksen esityksessä 50/2017 vp.

Asetuksen vaikutukset ovat uuden lainsäädännön täytäntöönpanoa eikä niitä voi käytännössä erottaa lainsäädännön vaikutuksista.

Maakaasukaupan edellyttämät uudet järjestelmäpalvelut kuten markkinapaikan ja tasapainotusmarkkinan ylläpitäminen sekä maakaasutaseiden selvitys ja maakaasukaupan tiedonvaihdon järjestäminen edellyttävät lisäresursseja samoin kuin kilpailtujen toimitusten etäluentaan perustuvan mittauksen laajentaminen. Näistä jakeluverkoissa käytävän maakaasukaupan edellyttämä maakaasutaseiden selvitys, maakaasukaupan keskitetty tiedonvaihto ja etäluentaan perustuvan mittautiedon ilmoittaminen on tarkoitus järjestää keskitettynä ratkaisuna mahdollisimman kustannustehokkaasti. Käytännössä jo pelkästään kansallisten maakaasumarkkinoiden avaaminen edellyttää keskeisten markkinarakenteiden käyttöön ottamista.

Koska päättyvässä markkinamallissa siirtoverkkoa ei ole eriytetty tukkumyynnistä, markkinamallissa tukkumyyjällä ja siirtoverkonhaltijalla on ollut yhteinen energiahallintajärjestelmä, jossa kaikki tiedot ovat samanaikaisesti käytettävissä molemmilla liiketoimintasektoreilla. Myös muut maakaasualan yritykset joutuvat uusimaan uuden markkinamallin myötä energiahallintajärjestelmiään ja maakaasukaupan tiedonvaihtoon liittyviä menettelyjään.

Maakaasun tukkumyyjän ja siirtoverkonhaltijan Gasum Oy:n myyntitoimintojen ja siirtotoiminnan energiahallintajärjestelmien eriyttämisen toisistaan on yhtiön mukaan arvioitu maksavan 4—6 miljoonaa euroa. Muutoksen on arvioitu kattavan maakaasun siirtoverkkotoiminnan, kaasun tukkumyyntitoiminnan ja kaasupörssin järjestelmämuutokset. Siirtoverkonhaltijan tulee perustaa erillisen järjestelmäpalveluja toteuttava yksikkö, jonka resurssitarpeen arvioidaan olevan muutama henkilö. Tämän lisäksi maakaasun vähittäismyynti- ja jakeluyhtiöt, joita Suomessa oli vuonna 2018 24 kappaletta, joutuvat uusien markkinarakenteiden luomisen johdosta uusimaan omia energiahallinta- ja laskutusjärjestelmiään. Näiden kustannusten määrästä ei ole saatu arviota. Kustannukset eivät ole merkittäviä, jos yritykset pystyvät hyödyntämään nykyisiä käytössä olevia energiahallinta- ja laskutusjärjestelmiään.

Maakaasun toimitusten kilpailuun perustuvien markkinoiden edellyttämien rakenteiden luominen aiheuttaa lisäkustannuksia myös maakaasun käyttäjille. Myös maakaasua käyttävät yritykset joutuvat uusimaan muuttuneen markkinamallin myötä energiahallintajärjestelmiään. Siirtoverkonhaltija, jakeluverkonhaltijat ja maakaasun toimittajat pyrkivät kattamaan niille markkinoiden edellyttämien rakenteiden luomisesta aiheutuvat lisäkustannukset omien palvelujensa ja toimittamansa maakaasun hinnoissa. Tämä nostaa siirron ja jakelun sekä maakaasun toimituksen hintoja ainakin markkinoiden avaamiskehityksen alkuvaiheessa.

Suomessa on noin 23 200 maakaasua käyttävää asiakasta. Näistä 16 400 käyttää maakaasua yksinomaan ruoanvalmistukseen. Maakaasua lämmityksen polttoaineena käyttäviä kotitalouksia ja asuinkiinteistöjä on Suomessa noin 5 100. Maakaasun vähittäismarkkinoiden osuus maakaasun käytöstä oli noin 8 prosenttia vuonna 2018. Liesikäyttäjien osuus maakaasun käytöstä vuonna 201 oli puolestaan 0,015 prosenttia.

Maakaasumarkkinoita koskevien ehdotusten vaikutukset kotitalouksiin jäävät vähäisiksi. Kotitaloudet eivät pysty osallistumaan kilpailulle avatuille markkinoille ilman etäluettavaa mittauslaitteistoa. Ne voivat kuitenkin tässäkin tapauksessa hyötyä kilpailun laajenemisesta, kun maakaasun toimittajat kilpailuttavat hankintaansa ja tehostavat toimintaansa. Toisaalta markkinoiden edellyttämien rakenteiden luomisesta aiheutuvat lisäkustannukset nostavat myös kotitalouksien käyttämän jakelupalvelun ja maakaasun vähittäismyynnin hintoja ainakin markkinoiden avaamiskehityksen alkuvaiheessa.

Ehdotuksen arvioidaan tuovan hyötyjä, jotka näkyvät parempana energiatehokkuutena, varmempana ja kustannustehokkaampana maakaasujärjestelmänä sekä tehokkaammin toimivina maakaasumarkkinoina. Näissä tapauksissa hyödyt näkyvät kustannussäästöinä loppukäyttäjille, vähittäismyyjille sekä jakeluverkonhaltijoille. Näiden kustannussäästöjen määrästä on kuitenkin vaikea esittää rahamääräistä arviota.

Etäluennan laajempi käyttöönotto luo edellytykset maakaasun käyttöä koskevan palautetiedon antamiseen aikaisempaa olennaisesti tehokkaammin loppukäyttäjille. Maakaasun käyttöä koskevan palautetiedon antamisella arvioidaan olevan energiatehokkuutta parantava vaikutus. Tehostuva taseselvitys ja maakaasun toimittajien välinen tiedonvaihto vähentävät myös maakaasun toimittajien riskejä sekä tehostavat maakaasumarkkinoiden toimivuutta. Jakeluverkonhaltijoille puolestaan syntyy kustannussäästöjä mittarinluennan ja asiakassuoritteiden kuten sopimusten aloitusten ja lopetusten sekä myyjänvaihtojen tehostumisesta.

Ympäristövaikutukset

Ehdotukseen perustuva maakaasun käytön tehostuminen merkitsisi säästöä primäärienergian käytössä. Uusiutuvista energialähteistä peräisin olevan kaasun markkinoille pääsyn tehostuminen ja tällaisen kaasun lisähyödyntämisen puolestaan vähentäisivät kasvihuonekaasupäästöjä. Uusiutuvista energialähteistä peräisin olevan kaasun markkinoille pääsyn helpottuminen lisäisi mahdollisuuksia esimerkiksi tällaisen kaasun hyödyntämiseen liikennekäytössä.

Vaikutukset valtiontalouteen

Ehdotuksella ei ole suoria vaikutuksia valtiontalouteen.

Asian valmistelu

Asetusehdotus on valmisteltu virkatyönä työ- ja elinkeinoministeriössä. Valmistelu ja asetusehdotuksen pääkohdat perustuvat työ- ja elinkeinoministeriön asettaman maakaasumarkkinoiden kilpailulle avaamiseen tähtäävän työryhmän vuonna 2016 tekemiin ehdotuksiin siitä, miten Suomen maakaasumarkkinat avataan kilpailulle Euroopan unionin maakaasun sisämarkkinoita koskevien säännösten mukaisesti vuoden 2020 alusta. Valmistelutyössä on ollut mukana taustaryhmä, jossa on ollut edustajia Energiavirastosta, Energiateollisuus ry:stä ja Suomen Kaasuyhdistys ry:stä sekä Gasum Oy:stä, Suomen Kaasunsiirtopalvelut Oy:stä, Baltic Connector Oy:stä, Neste Oyj:stä ja Suomen Kaasuenergia Oy:stä. Ehdotuksesta on pyydetty lausunnot Energiavirastolta, Kilpailu- ja kuluttajavirastolta, Turvallisuus- ja kemikaalivirastolta, Bioenergia ry:ltä, Elinkeinoelämän Keskusliitto ry:ltä, Energiateollisuus ry:ltä, Ke-

mianteollisuus ry:ltä, Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry:ltä, Metsäteollisuus ry:ltä, Suomen Biokierto ja Biokaasu ry:ltä, Suomen Kaasuyhdistys ry:ltä, Suomen Kiinteistöliitto ry:ltä, Suomen Luonnonsuojeluliitto ry:ltä, Suomen Omakotiliitto ry:ltä, Suomen Yrittäjät ry:ltä, järjestelmävastaavalta siirtoverkonhaltijalta Gasum Oy:ltä, Suomen Kaasunsiirtopalvelut Oy:ltä ja Baltic Connector Oy:ltä.

Asetusehdotukseen ovat antaneet lausunnon Energiavirasto, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto, Suomen Biokierto ja Biokaasu ry, Suomen Kaasuyhdistys ry, Suomen Omakotiliitto ry ja Kuluttajaliitto - Konsumentförbundet ry. Asetusehdotukseen liittyvät muutos- ja tarkennusehdotukset on huomioitu mahdollisuuksien mukaan.

Asetusehdotusta ei ole tarkastettu oikeusministeriön laintarkastusyksikössä. Asetuksen antaminen on asian kiireellisyyden vuoksi välttämätöntä. Maakaasumarkkinalaki avaa maakaasumarkkinat kilpailuille maakaasuntoimituksille 1.1.2020. Markkinaosapuolille tarjottavia palveluita avataan käyttöön lokakuun alusta lähtien. Mahdollisten erimielisyyksien varalta olisi tärkeää, että toimitusten selvitystä asetus saataisiin annettua mahdollisimman pian. Laintarkastusyksikkö on ilmoittanut, että se ei pysty työruuhkan johdosta tarkastamamaan asetusehdotusta lähiviikkoina.

Voimaantulo

Asetuksen voimaantuloajankohdaksi ehdotetaan 1 päivä tammikuuta 2020.